

Stvorenie sveta podľa sv. Tomáša (Filozofická interpretácia stvorenia z ničoho)

PhDr. Peter Fotta OP

Teologická fakulta Trnavskej univerzity

Pri výklade riešenia problém stvorenia sveta z ničoho (*creatio ex nihilo*), tak ako ho nachádzame u sv. Tomáša, nás v dejinách vedie k potvrdeniu veľkého záujmu o vysvetlenie sveta a jeho povstania takmer na všetkých civilizačných úrovniach. Z interpretačného hľadiska povstávanie sveta mali skôr mimo filozofický alebo teologický charakter. Povstávanie sveta bolo rovnako veľkou témou gréckych mytológií. Uspokojovali sa s dosiahnutým obrazom chaosu. Avšak zobrazovaný CHAOS ako prvotná skutočnosť taktiež povstala, pretože sa vidí, že všetko povstáva – bohovia aj veci. Možno povedať, že vznik sveta bol procesom premien a vývoja odohrávajúcí sa nad nejakým SUBSTRÁTOM. Ďalšie formy skutočnosti sa nedokázali predstaviť a ľudská fantázia akoby došla k svojmu vrcholu. Od rannej gréckej filozofie až po sv. Tomáša filozofická teória vzniku sveta vychádzala z presvedčenia večnosti sveta. Večnosť sveta sa prijímala ako istý fakt, zásada, že je nezničiteľný, jestvujúci na rôznom založení a pre filozofov to predstavovalo akési RACIONÁLNE STAVIVO, ktorým ho zdôvodňovali. Povstanie sveta tak zakladali napr. na materiálnych praelementoch, na idey či na prvej matérii, alebo na večnom pohybe, atď. Samotné povstávanie sa prijímalo ako čosi stále a večné a tiež aj substrát, z ktorého sú veci a formy, podľa ktorých sú veci formované.

Časom do interpretačného toku vysvetľovania povstávania sveta vstupuje teologická pravda o stvorení sveta z ničoho (*creatio ex nihilo*). Avšak myšlienka večnosti sveta sa z čisto filozofického zdôvodňovania neprekonala. Postupne sformulovaná teória stvorenia sveta „ex nihilo“ bola filozofmi najčastejšie prijímaná ako „skladanie“, „usporiadanie“, „oddeľovanie“, „projektovanie“, alebo „formovanie“ z nejakého prastaviva. Totiž zo zmyslovej skúsenosti získaná téza, že z ničoho nič nepovstáva (*ex nihilo nihil fit*), vôbec nehovorí o stvorení sveta. Možno dodať, že podľa nej sa nedá hovoriť ani o večnosti ani o nezničiteľnosti nejakého substrátu. Toto tvrdenie povstáva iba zo skúmania najbližších príčin a nehovorí o VŠEOBECNEJ PRÍČINE, ktorá by vysvetlila povstávanie bytí a sveta ako celku.

V prípade ak sa v niesol do východiskového bodu filozofovania *a priori* odvekosť a nutnosť existencie sveta, v konečnom dôsledku by sa došlo k protirečeniu. Bolo by absurdnosťou si myslieť, že vedľa *Boha* by od večnosti existovalo niečo zapríčinené, z čoho všetko povstalo. V dejinách filozofie však odhalenie faktu zapríčineného existovania bytí predsa podnecovalo hľadať PRVÚ a HLAVNÚ PRÍČINU všetkého. Mnohí filozofi došli k uznaniu existovania Absolútneho, ale filozofická te-

ória „creatio ex nihilo“ nadobudla v ich interpretácií rôzne formy, maximalistické (sv. Tomáš Akvinský, E. L. Mascall, A. D. Sertillanges, É. Gilson, M. A. Krapiec), minimalistické (sv. Augustín, Avicena, W. Tempel), evolucionistické H. Spencer, T. H. Huxley, H. Bergson, P. Teilhard de Chardin, N. A. Whitehead). Posledné dve z nich sú metodologicky závislé od prírodno-kozmozologických vied a sú k presne filozofickej interpretácii semifilozofické, dotýkajúce sa skôr premien než povstania sveta. Tá prvá, klasická interpretácia, stanovuje úplné inštrumentárium filozofického vysvetľovania.

1. Náhodnosť existovania sveta

Sv. Tomáš ako prvý filozoficky sformuloval a zdôvodnil teóriu stvorenia z ničoho – *creatio ex nihilo*. Jeho kreacionizmus spochybnil večnosť sveta a doterajší spôsob myslenia. Ukázal, že svet ako celok nevlastní v sebe dôvod svojej existencie. Náhodnosť existujúceho sveta vecí, rastlín zvierat a človeka tak nenesie v sebe nutnosť svojho existovania, ani vo svojej konkrétnosti jednotlivých bytí ani v celku. Obraz náhodnosti sveta odhaľuje fakt, že vo svojom existovaní nie je nevyhnutný. Takýto zdanlivo nepatrný pohľad na svet dáva vo svojom účinku prevratné filozofické vysvetlenie. Kľúčom k jeho porozumeniu je jeho koncepcia bytia. Ak je bytie bytím,¹ potom tu je rozhodujúci jeho akt existencie. EXISTOVANIE je vo svete niečím netotožným s jeho obsahom, esenciou. Existovanie spôsobuje, že daná vec je a je niečím konkrétnym. Potom vec-bytie nie je len vďaka jej vlastnostiam, ale aj jej existencie. Každé bytie nadobúda príčinu svojho existovania mimo seba, resp. nenachádza ju v sebe samom. Fakt existovania je transcendentný činiteľ. Teda nie je ani formou, ani látkou, a ani vlastnosťou, ktorá z nich vyplýva. Obsah, vlastnosti bytia v konkrétnej podstate nevyčerpávajú celé bohatstvo existencie ako takej. Odpovedajúco k reálnej skutočnosti formulovaná existencialistická koncepcia bytia garantuje poznávací realizmus. Dovoľuje cez sprostredkované zdôvodnenia dôjsť k pojmu Absolútna, chápaného ako účinná tvoriteľská príčina. Ojedinelé riešenie sv. Tomáša podal zvlášť v 2. knihe „*Summy proti pohanom*“.

2. Terminologické spresnenia

Vo filozofickom výklade teórie stvorenia, v *Summa Contra Gentiles*, Tomáš rád používal dve formulácie: 1. *productio* – opisuje akt stvorenia. 2. *creatio* – opisuje stvorenie ako konštituovanie *ipsa dependentia esse creati ad principium* – samotnej závislosti existovania stvore-

---

¹ Tomáš preberá od Aristotela klasické vyjadrenie toho čo skúma metafyzika: bytie ako bytie (*esse in quantum esse*) s tým, že je to bytie v jednoznačnom univerzálnom chápaní, ale „bytie ako bytie“ existujúce v analogickom transcendentálnom chápaní, schopné ho priradiť každej konkrétnej existujúcej veci, faktu.

ného od jeho prameňa. Latinský termín *creatio* (gr. *ktisis*, *poiesis*, *genesis*) sa od počiatku ukazuje v jazyku filozofov a v hlavnej miere označuje zvláštny stvoriteľský akt o veľkej sile a moci, schopný vyzískať vymedzené formy vecí z beztvárnej matérie. V presnom slova zmysle však *creatio*, vzaté ako akt stvorenia „ex nihilo“, ktorý by sa týkal tak formy ako aj matérie, súčasne jednotlivých bytí ako aj celého sveta, nestretávame na poli starovekej a rannostredovekej filozofii.

Termín „stvorenie“ vzhľadom na jeho neodpovedajúce užívanie² sugeroval skôr proces „vyvárania“, „organizovania“, „formovania“ než povolanie „z nebytia k bytiu“ (*creatio ex nihilo*) sveta osôb, rastlín, zvierat a vecí. Sv. Tomáš užíval preto častejšie sloveso *producere* (*-ere*, *-dusi*, *-tum*), ktorým odstraňoval tradíciou zaťaženú interpretáciu slova *creare* a upozorňoval, že stvorenie, je „vyvedenie“ (*pro-ducere*) niečo- ho k bytiu. Obracal pozornosť na podstatu teórie stvorenia, ktoré nepredpokladá nutnosť existovania nejakého substrátu (prastaviva), z ktorého povstávajú veci. Potom na otázku bezprostredného vysvetlenia, čím je vlastný akt stvorenia (*productio*), sv. Tomáš začína z negatívneho hľadiska, čím ono nie je a až potom pristupuje k pozitívnym tvrdeniam o stvorení. Teória *creatio ex nihilo* bola sformulovaná v negatívnej forme, tzn. nevysvetľuje v jednotlivostiach ako svet povstal, ale iba poukazuje, že svet nepovstal z niečoho, čo už predtým existovalo.³ Sv. Tomáš tvrdí, že stvorenie z ničoho neoznačuje to, že by bytie bolo povolané k existovaniu z „nebytia“, ale že Stvoriteľ je príčinou všetkého čo je: formy aj matérie, vlastností aj substancie a súčasne že neexistuje pomimo Neho, čo by nepochádzalo od Neho. Fakt existovania stvorenia ako jej vnútorný element nie je s ničím viazaný. Viedlo by to k monizmu. A zase stotožnenie esencie (bytnosti) bytia s jej existovaním by viedlo k prijatiu existovania večných bytností podľa vzoru platónskych ideí, alebo k prijatiu panteizmu, v zhode s ktorým by všetko bolo prejavom toho istého existovania.

3. Spôsob výkladu teórie „*creatio ex nihilo*“

V tomto výklade niektoré z Tomášových argumentácií sú uvedené v kontexte analýz koncepcie stvoriteľskej príčiny a formulovania vlastnej koncepcie teórie *creatio ex nihilo*. Niektoré aspekty argumentácie

---

² Na prvý pohľad sloveso *producere* je slabšie vo vzťahu k slovesu *creare*. Predsa malá odlišnosť sloviess má veľký význam. Termín *creare* a jeho grécke ekvivalenty *ktisis*, alebo *genesis* ukazujú predovšetkým na moc a silu účinnej príčiny. Táto moc sa môže ukázať v usporiadaní chaosu, vo vyvedení aktu z možnosti, v projektovaní. Prijímajúc takéto chápanie termínu „stvorenie“, mnoho filozofov sa usilovalo zosúladiť pohľad na stvorení sveta s pohľadom o večnom existovaní prvej matérie a prvých nebies.

³ *Summa Contra Gentiles*, (= CG), II, c. 16: „*Deus in esse res produxit ex nullo praesistente sicut ex materia*“.

sú tu uvedené len z hľadiska samotného procesu stvorenia a z hľadiska jeho Pôvodcu – Stvoriteľa.

(1) Samotný proces stvorenia vylučuje tvrdenie, že každá vec, ktorá začína nanovo existovať, je výsledkom prechodu z jedného stavu do iného. Prechod sa tak dokonáva cez zmenu a pohyb. Pohyb či zmena zas musia vždy nastať v nejakom podmete, ktorému predchádza povstanie veci.

Stvorenie nie je pohyb, ani žiaden druh zmeny chápanej ako „aktualizácia možnosti ako takej“. Nie je ani činnosťou skladania praelementov, procesom odrážania sveta ideí, alebo emanáciou hypostáz z prajednoty.

Vzhľadom na slabosť nášho spôsobu poznávania môže byť tento akt popisovaný ako pohyb alebo zmena. Totiž náš rozum chápe stváranie ako pohyb, zmenu vzhľadom na to, že pojíma jednu a tú istú vec ako keby prv neexistovala a teraz existuje. Každý pohyb, každá zmena je aktom niečoho, čo predtým existovalo v možnosti. Avšak akt stvorenia, chápaný ako povolávanie do existovania celku bytia, nemôže byť chápané ako aktualizácia nejakej možnosti. Navyše predmety na hraniciach pohybu a zmeny (*extrema mutus vel mutationis*) vždy musia patriť do toho istého poriadku (ako pohyb). V skutočnosti stvorenia aj Stvoriteľ patria do rôzneho poriadku bytostnosti. Stvoriteľ je bytím nestvoreným (absolútnym), je existovaním. Samotný akt stvorenia nie je však aktualizáciou možnosti ani nie je konaním nasmerovaným „k niečomu“. Ba čo viac, v každom pohybe alebo zmene musí byť niečo „pred“ a „teraz“. Pričom stvorenie je povolaním k bytiu celej substancie veci spolu s jej modusmi a taktiež s časom. Tomáš upozornil, že proces stvorenia iba prenosne možno nazvať zmenou alebo pohybom. Menovite v tom zmysle, nakoľko stvorená vec má „bytie po nebytí“. Prenesene hovoríme aj vtedy, keď jedna vec povstáva z druhej v prípade, že sa jedna vec nepremieňa na druhú, ale iba keď nastupuje po druhej (napr. deň po noci). Pohyb je vlastnosťou bytia, ktorý vlastne povstal.⁴ Totiž proces utvárania vecí spočíva v ich povolávaní k bytiu v celku. Týmto nie je potrebné, aby tento akt predchádzala nejaká pasívna možnosť. V týchto veciach, ktoré povstávajú vo výsledku pohybu alebo zmeny, povstanie nie je rovnoznačné s ich povolaním k existovaniu a je iba aktualizáciou možnosti od počiatku jestvujúcej matérie. Tam zase, kde povstávanie nie je výsledkom pohybu, tam stávanie sa nepredchádza existovaniu.

(2) Stvorenie je predovšetkým akt mysle a vôle Stvoriteľa, utvárajúci „celú substanciu veci“ (*tota substantia rei in esse producitur*). Ide o špecifické konanie, ktoré nie je ničím determinované: ani prirodzenosťou, ani matériou. Medzi vôľou a činom niet žiadneho sprostredkova-

---

⁴ CG., II, c. 37: „*Creatio mutatio dici non potest nisi secundum metaphoram, pro ut creatum consideratur habere esse post non-esse*“.

nia, ktoré by hýbalo vôľu k činnosti. Myslenie a chcenie je konaním Stvoriteľa. Teda účinok vyplýva z rozhodnutia rozumu a vôľe. Takto ROZUM určuje pre stvorenú vec každú podmienku a taktiež určuje aj čas. Nič neprekáža, aby konanie Stvoriteľa bolo od vekov, účinok však nebol od vekov, ale „v tom čase, v ktorom Stvoriteľ od vekov nariadil“.⁵ Tomáš tiež obrátil pozornosť, že pred počiatkom stvorenia nie je možné prijať nejaký rozdiel v trvaní. Nebytie totiž nemá ani mieru (rozmer) ani trvanie. Trvanie však Stvoriteľa, ktorý je večný, nemá časti. Je ono nezložené a niet v ňom ani predtým ani potom. Je nenáležité porovnávať počiatok stvorenia v nejakých rôznych, v čase usporiadaných etapách podľa vopred jestvujúcej miery. Stvoriteľ povoláva k existovaniu súčasne aj účinok aj čas. Maximálne je možné pozastaviť sa nad tým, prečo Stvoriteľ dal počiatok stvoreniu, a nie prečo to neurobil skôr alebo neskôr. Totiž v opačnom prípade by sme museli prijať nekonečnosť a večnosť času.

(3) Samotná prirodzenosť náhodných bytí domáha sa zodpovedného dôvodu ich justovania. Ide o bytia tak materiálne ako aj nemateriálne. Nevyhnutnosť nejakého poriadku v stvorených veciach (napr., že človek musí mať telo a dušu, trojuholník tri strany) nevynucuje so sebou nevyhnutnosť odvečného existovania tohto predmetu. Týmto vyvrátil presvedčenie, že rody vecí musia byť večné, keďže iba takým spôsobom môže byť zachovaná prirodzenosť bytí, ktorú prejavujú jednotlivé indivíduá. Podľa Tomáša tu sa vychádza od existovania rodov už povolaných k bytiu, čiže odvoláva sa na prirodzenosť bytí už stvorených takým spôsobom.

4. Vlastný akt stvorenia

Stvorenie ako akt vytvárania, nesie v sebe zvláštne chápanie, že je to akt Stvoriteľa, stanovujúci prvé prenesenia, prvú závislosť (vzťah), ktoré ešte doposiaľ neboli. Pred Stvoriteľom nič včasnejšie nebolo. Takto chápaný akt stvorenia je predovšetkým ustanovením (konštitúciou) „samej závislosti stvoreného existovania od zdroja, ktorým je ustanovené. Preto patrí do rodu relácie (je istým druhom vzťahu) a tým mu nič neprekáža byť vo stvorení ako podmet“.⁶

Výsledkom tohto konštitutívneho aktu, sú konkrétne bytia ako podmety (*subiecti*) spolu s ustanovením prvých bytostných vzťahov. Obsah týchto prenesení-relácií vyjadrujú existujúce bytia tým, že sú a čím sú. Jednotlivé stvorené veci teda so sebou ukazujú myšlienku (rozum) Stvoriteľa spolu s Jeho vôľou, ktoré sú v nich vpísané (stanovené) a

⁵ CG., II, c. 35: „*Deus agit voluntarie in rerum productione, non autem ita quod sit aliqua actio...*“

⁶ CG., II, c. 18: „*Non enim est creatio mutatio, sed ipsa dependentia esse creati ad principium a quo instituitur, et sic est de genere relationis unde nihil prohibet eam in creato esse sicut in subiecto*“.

súčasne s nimi aj povolane k bytiu. Stvoriteľ totiž nie je ničím determinovaný vo svojom „konaní“. Z toho možno povedať, že každá Jeho myšlienka je konštitúciou novej veci. Mysliac totiž „myslí vecami“ (nie ako človek, pojмами alebo ideami) a týmto spôsobom povoláva ich k existovaniu. Z tohto dôvodu všetky stvorenia, ako aj celý svet sú zvonkajším mysle a vôle Stvoriteľa.

Predsa treba zvážiť, že akt stvorenia, vyjadrujúci sa ustanovením pr-
vých relácií, v podstate sa uskutočňuje v stvorení (ako podmete) a
nie v Stvoriteľovi. Tak ako je to v prípade umelca, ktorý tvorí obraz.
Akt jeho myšlienky a vôle je reálne obsiahnutý vo vytvorenom diele, a
nie v ňom samom. S tým však, že umelec nepovoláva k bytiu celé svo-
je dielo, ale iba ideu (myšlienku), ktorú „vtláča“ do existujúceho už ma-
teriálu. Stvoriteľ zase povoláva k existovaniu aktom svojho rozumu a
vôle celé bytie. A tým ustaluje, určuje a ustanovuje obsah aj formu by-
tia, jeho substanciu (bytnosť) aj módy (prípady). Poznávajúc veci od-
haľujeme prenosný vzťah každej z nich k Stvoriteľovi ako svojmu pra-
meňu existovania a poznania. Zvlášť treba zdôrazniť, že samotný akt
stvorenia je konštitujúcou (ustanovujúcou) produkciou „nejakej relá-
cie, ktorá je vždy nejakou konkrétnou vecou (bytím), a nie je ani (nie-
čím) nestvoreným ani cez iné stvorenia utváraná. Keďže však účinok
stvoreného reálne závisí od Stvoriteľa, musí byť táto relácia nejakou ve-
cou. Každá vec totiž je Bohom uvedená do existovania“.⁷ Akt stvorenia
ako ustanovenie odpovedajúcich relácií nie je možné vnímať ako vzor
platónskeho „modelu sveta“, alebo „idey veci“, či „matematicko-geo-
metrických stálych štruktúr“, ktoré ako večné a nestvorené stanovili
pre demiurgov vzory k nasledovaniu. Tomáš pozorne si všíma, že zo
strany Stvoriteľa všetky stvorenia sú „predmetom“ Jeho rozumu a vôle,
a teda majú status „zmysluplnej skutočnosti“. Odtiaľ božský rozum a
vôľa ako aj ich obsah sa realizujú fakticky v konkrétnych stvorených
veciach.⁸ Iba v stvorených bytiach a cez ne môže byť poznávaný Stvo-
riteľ. Niet inej možnosti pre rozumné stvorenia. Deje sa to preto, že
„relácia nie je reláciou cez inú reláciu, keďže týmto spôsobom by sa šlo
do nekonečna, ale sama o sebe je odkazom, keďže do jej podstaty patrí
byť reláciou (odkazom). Preto nie je dielom iného stvorenia, cez ktorý
by samotné stvorenie muselo byť stvorené, a tak by sa šlo do nekoneč-
na“.⁹ Takýto súbor ustanovených relácií skrze rozum a vôľu Stvoriteľa
sa realizuje ako konkrétne bytie. Inými slovami bytia sú povolane k
existovaniu v určenej „prirodzenosti“ (povahe): materiálne aj nemate-

⁷ CG., II, c. 18.

⁸ Nie je možné Stvoriteľa a stvorené veci brať ako korelát procesu stvorenia, čiže členov relácie stvorenia, keďže patria do rôznych poriadkov existovania. Samotný stvoriteľský akt sa realizuje iba v stvorení a nie v Stvoriteľovi.

⁹ Tamtiež: „*Relatio non refertur per aliam relationem, quia sic esset abire in infinitum, sed per seipsam refertur, quia essentialiter relatio est. Non igitur alia creatione opus est, qua ipsa creatio creatur, et sic in infinitum procedatur.*“

riálne, jednoduché aj zložené, rozumné a iné, atď. Tak ako umelec tvo-riac dielo, napríklad obraz, formujúc o ňom myšlienku, robí ho závis-lym od seba a uvádza ho k bytiu, tzn. určuje obsah obrazu, jeho formu, materiál, vlastnosti, farby, atď. Týmto spôsobom v ňom viaže navzá-jom jeho rôzne elementy, ale tieto elementy už netvorí. Končí kdesi pri istých materiáloch tohto stvoreného sveta, s ktorými narába. Stvo-riteľ je však ten, ktorého produktom je všetko a všetko vychádza z je-ho rozumu a vôle. Takto chápaný akt stvorenia je niečím špecifickým a neopakovateľným v akomkoľvek inom konaní.

Zhrnutie

(1) Stvoriteľ je prvá vo vzťahu k tomu všetkému, čo povstáva ako účinnok jej konania.¹⁰ Stvoriteľ povoláva k existovaniu jednotlivé stvo-renia, jednotlivých ľudí, zvieratá, rastliny alebo substancie, ale vždy s celým obsahovým vybavením: tak materiálnym ako aj formálnym všet-kého druhu jej konkrétnych modalít. Všetko zodpovedá mysli (idey) a cieľu.¹¹ (2) Bytia, ktoré boli povolané k existovaniu sú skrz-naskrz pre-niknuté „reláciami“ a ukazujú akoby „súhrn mysle“ Stvoriteľa, ktorý preniká tak matériu ako aj formu vecí, tak bytnosť ako aj existovanie, substanciu aj prípady. (3) Človek, ktorý poznáva veci, vlastne sa v nich stretáva s tým, čo v presnom zmysle je „*odkazom všetkých od-kazov, reláciou všetkých relácií*“.¹² Vďaka tomu svet osôb, zvierat, rast- lín a vecí je nám daný ako kniha, do ktorej Stvoriteľ zapísal pravdu o nich samých a taktiež o Sebe. Z nej čítame jednotlivu a konkrétne existujúce bytia, ktoré sú darom, tzn. nesú v sebe úmysel Stvoriteľa. V opačnom prípade by jednotlivé veci museli byť ľudským rozumom po- stulované „kreované“, „vymýšľané“. (4) Svet je v skutočnosti racionál- ny: poznávaný-pravdivý, chcený: cieľový-dobrý, lebo je totiž aktom in- telektu a vôle Stvoriteľa a ako taký môže byť bez ohraničenia poznáva- ný. Človek sa môže učiť z vecí: ľudský rozum racionálnosti (*recta ra- tio*) a vôle oprávnenosti (*recta voluntas*). Racionálnosť ľudského po- znania je založená na racionálnych zákonoch existujúcich vecí. (5) Ve- cí tohto sveta realizujú svoje určené ciele a v tom prejavujú svoje pri- rodzené dobro. Nepostuluje ich človek, ale ich iba odhaľuje ako v nich prítomné, ktoré dokáže formulovať v zásadách poznania a konania. (6) Tak teória stvorenia *ex nihilo* vylučuje skepticizmus v teórii po- znania a realitizmus v teórii postupovania (konania), ateizmus v náboženstve a antisubstancializmus (procesualizmus) v metafyzike.

---

¹⁰ CG., II, c. 38: „*Causam autem oportet duratione praecedere ea quae per actio- nem causae fiunt.*“

¹¹ Prípady a formy, tak ako neexistujú samé o sebe, tak tiež nie sú ako také stvo- rené, pretože stvorenie je produkciou bytia. Z toho dôvodu tak ako (tie) sú v nie- čom druhom, tak sú tiež stvorené v tých druhých.

¹² CG., II, c. 18: „*Per seipsam refertur, quia essentialiter relatio est.*“

Nakoniec v opačnom prípade sa stráca aj zmysel existovania sveta aj človeka. (7) Teória stvorenia umiestňuje na pravú mieru aj povstávanie nových bytí už v stvorenom svete, napr. cestou rodenia (rastliny a zvieratá), cestou bezprostredného individuálneho stvorenia (človek spolu s dušou), vytvárania (diela umenia a techniky). Všetko však povstáva nakoniec mocou hlavnej príčiny, ktorou je Stvoriteľ, ktorý je príčinou všetkých príčin a existovaním všetkého existovania.¹³ (8) Prečo svet povstal? Nepovstal zo žiadnej nutnosti ani zo žiadnej preexistujúcej matérie. V povolávaní veci z nebytia k existovaniu možno vidieť výraz najvyššej moci a dobroty Stvoriteľa. Je svedectvom a znakom slobodnej vôle Stvoriteľa.

---

¹³ Por. A. Maryniarczyk, *Tomizm. Dla-czego?*, Lublin 2001, s. 89 - 91.